2. 7. 2019

ID: 109585

Loupež

Z ustanovení o trestném činu loupeže nevyplývá bezprostřednost časové návaznosti na užité násilí nebo pohrůžku bezprostředního násilí ke zmocnění se cizí věci. Základním znakem trestného činu loupeže je, že pachatel jedná v úmyslu zmocnit se cizí věci a tudíž se z hlediska nastalého následku jedná o trestný čin předčasně dokonaný. Z toho plyne, že v momentu, kdy pachatel v úmyslu zmocnit se práva svědčícího poškozenému se vůči němu dopustí násilného jednání anebo jeho bezprostřední pohrůžky, již dokonal trestný čin loupeže a samotná okolnost, zda k následnému zmocnění se takového práva poškozeného pachatelem skutečně dojde, již může mít vliv pouze na konkrétní stupeň společenské škodlivosti spáchaného činu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 4 Tdo 1621/2018-34, ze dne 27.3.2019)

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání nejvyššího státního zástupce podaném v neprospěch obviněných A. J. W., nar. XY, státní příslušnost Velká Británie, trvale bytem XY, XY, B., s adresou pro účely doručování XY, XY, a E. N., nar. XY, trvale bytem XY, XY, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Vazební věznici Praha-Pankrác, a o dovolaní obviněného E. N., nar. XY, proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 9 To 137/2018, v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 5 T 122/2017, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2018 sp. zn. 9 To 137/2018 v části týkající se obviněného A. J. W. a to v bodě 1) výroku o vině a ve výroku o trestu. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují i další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Městskému soudu v Praze přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněného E. N. odmítá. Podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. se dovolání obviněného E. N. odmítá.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 26. 3. 2018, sp. zn. 5 T 122/2017, uznal obviněného A. J. W. (za jednání popsaná bod body 1 a 2) vinným pokračujícím zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, spáchaný dílem ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, dílem samostatně a obviněného E. N. (za jednání popsané pod bodem 1) vinným zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, spáchaný ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku jichž se dopustili tím, že

1) A. J. W. a E. N. dne 21. 3. 2017 ve večerních hodinách v Praze 1, ulici XY č. p. XY, v irské restauraci O. poté, co od odpoledních hodin seděli s poškozeným J. S., nar. XY, u baru a obviněný W. vyvíjel nátlak na poškozeného J. S., aby na něj a obviněného N. převedl vlastnictví části baru O., přičemž tento bar je ve vlastnictví společnosti H., IČO: XY, ve které je poškozený jediným společníkem a jednatelem, což poškozený odmítal, a následně se na pokyn obviněného W. přemístil poškozený J. S. a obviněný W. za dveře vedoucí k toaletám a obviněný N. na pokyn obviněného W. zůstal v prostoru baru, následně obviněný W. z těchto prostor vyšel a po domluvě s obviněným N. se vydali do prostoru pánských toalet, kde právě vykonával poškozený J. S. potřebu, přičemž k poškozenému nejprve přistoupil obviněný A. W., chytil ho za vlasy zepředu a několikrát mu udeřil hlavou o zeď, zatímco obviněný E. N. stál u dveří, které držel, aby zabránil dalším osobám ve vstupu

na toalety, poté obviněný A. W. udeřil poškozeného opakovaně sevřenou dlaní v pěst do břicha a žeber, načež se poškozený opřel o zeď a bránil si tělo, zatímco mu obviněný A. W. řekl, že na něj má poškozený převést 30% podíl z baru O. a na obviněného E. N. 10% podíl z baru O., následně k poškozenému přistoupil obviněný E. N. a udeřil ho otevřenou dlaní do obličeje, poté ho však obviněný A. W. upozornil, že nemá bít poškozeného do obličeje, obviněný A. W. v průběhu jejich fyzického útoku na poškozeného rovněž pohrozil poškozenému, že pokud jednání jeho a obviněného E. N. nahlásí na Policii ČR, ublíží jeho rodině, přičemž dodal, že policie se v České republice o cizince nezajímá, načež se obvinění i poškozený vrátili k baru, kde obviněný A. W. řekl poškozenému, že jestli neudělá, co po něm žádá, odvede ho zpět na toalety,

2) obviněný A. J. W. v přesně nezjištěné době v období od srpna roku 2016 do února roku 2017 opakovaně naléhal na poškozeného F. J. H., nar. XY, státního příslušníka Irska, aby na něho převedl podíl v obchodní společnosti A. p.., IČO: XY, ve které je poškozený jediným společníkem, nebo aby mu umožnil provozovat kavárnu Café B., která je ve vlastnictví společnosti A. p. a to přesto, že poškozený jeho nabídku od počátku odmítal, neboť s ním podnikat nechtěl, a i přes to obviněný W. v nátlaku pokračoval, a využíval při tom nejen svého robustního vzhledu, ale i své pověsti muže násilné povahy a muže, kterému se bojí kdokoliv odporovat, a v poškozeném tak vzbudil důvodnou obavu o jeho zdraví a život a o zdraví a život jeho rodiny, a poté, co poškozený definitivně odmítl převést na obviněného podíl v obchodní společnosti nebo mu umožnit provozovat kavárnu, zaslal mu dne 22. 2. 2017 prostřednictvím mobilní aplikace What´s up několik pornografických videí a dne 24. 2. 2017 mu zaslal vulgární textovou zprávu s tím, aby se mu poškozený na dva měsíce klidil z cesty.

Za to soud prvního stupně uložil obviněnému A. J. W. podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání tří let. Podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku výkon tohoto trestu podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku a § 68 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku mu též uložil peněžitý trest ve výši 500 denních sazeb se stanovením denní sazby ve výši 1.000 Kč. Podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku pro případ, že by nebyl peněžitý trest ve stanovené lhůtě vykonán, soud prvního stupně stanovil obviněnému náhradní trest odnětí svobody ve výměře šesti měsíců.

Obviněnému E. N. uložil podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání dvou let. Podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku obviněného pro výkon tohoto trestu zařadil do věznice s ostrahou.

Citovaný rozsudek soudu prvního stupně napadli oba obvinění odvoláními, na jejichž podkladě Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 9 To 137/2018, podle § 258 odst. 1 písm. d), e) tr. ř. napadený rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu zrušil a podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že v bodech 1) a 2) obviněné uznal vinným totožným jednáním, jak to před ním učinil soud prvního stupně, v němž ale spatřoval u obviněného A. J. W. přečin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, spáchaný dílem ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, dílem samostatně, a u obviněného E. N. přečin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku spáchaný ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Za to obviněnému A. J. W. podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku uložil trest odnětí svobody v trvání dvou let. Podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu výkon tohoto trestu podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání čtyř let. Podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku a § 68 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku obviněnému uložil též peněžitý trest ve výši 250 denních sazeb, se stanovením denní sazby ve výši 1.000 Kč, celkem tedy 250.000 Kč. Podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, soud obviněnému stanovil náhradní trest odnětí svobody ve výměře tří měsíců. Obviněnému E. N. uložil podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání jednoho roku. Podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku jej pro výkon tohoto trestu zařadil do věznice s ostrahou.

Tento rozsudek soudu druhého stupně napadli dovoláními nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněných A. J. W. a E. N., přičemž je opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a

taktéž obviněný E. N. z téhož dovolacího důvodu [podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.].

Nejvyšší státní zástupce v dovolání namítl, že se není možno ztotožnit s argumentací Městského soudu v Praze týkající se právní kvalifikace jednání popsaného pod bodem 1) výroku o vině ohledně obou obviněných. [Tzn., že jeho dovolání nesměřuje proti jednání popsaného v bodě 2) předmětného výroku o vině, který je dílčím útokem pokračujícího trestného činu vydírání spáchaného obviněným W.].

Nejvyšší státní zástupce k bodu 1) výroku o vině zdůrazňuje, že ochrana svědka podle § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku není vázána na jeho procesní postavení založené teprve např. aktem předvolání orgánem veřejné moci, který koná formální řízení, v němž má být svědek vyslechnut. Předmětné ustanovení poskytuje ochranu každému, kdo se stal svědkem ve smyslu materiálním, tedy každému jednotlivci, kterému je něco známo o skutkových okolnostech významných pro rozhodnutí orgánů veřejné moci. Kvalifikovaná skutková podstata podle § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku používá pojem svědek v jeho obecné podobě, a proto se za splnění dalších podmínek uvedených v § 175 odst. 1 tr. zákoníku jedná o okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, která se týká všech osob majících v materiálním smyslu postavení svědka (viz rozhodnutí publikované pod č. 15/2002 Sb. rozh. tr.).

Nelze proto souhlasit s argumentací odvolacího soudu, že oba obvinění svým jednáním v bodě 1) nenaplnili znaky kvalifikované skutkové podstaty zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku. Z provedeného dokazování totiž jednoznačně vyplynulo, že obviněný A. J. W. v době, kdy obviněný E. N. pokračoval v jím započatém fyzickém útoku na poškozeného, tomuto vyhrožoval, že pokud jejich jednání nahlásí na Policii ČR, ublíží jeho rodině a současně dodal, že policie se o cizince nezajímá. Po návratu k baru poškozenému navíc obviněný A. J. W. sdělil, že jestli neudělá to, co po něm žádá, tak ho odvede zpět na toalety.

Ze samotného popisu jednání je tak zřejmé, že obviněný A. J. W. se těmito výhružkami snažil poškozeného přimět k tomu, aby před orgány činnými v trestním řízení nevypovídal o okolnostech, k nimž došlo v prostoru toalet, kde se ho fyzickými ataky oba obvinění snažili donutit, aby na ně převed podíl k baru O., který vlastnil. Tyto výhružky přitom byly zcela jednoznačně proneseny ve vztahu k osobě, která v materiálním smyslu požívala zvýšené ochrany svědka.

S ohledem na roli E. N. v celé trestní věci, kdy bylo zřejmé, že vyhověl jakémukoliv přání spoluobviněného A. J. W., je třeba uvedenou okolnost určující kvalifikovanou skutkovou podstatu podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku přičíst i spoluobviněnému E. N. Je tomu proto, že i když uvedená výhružka byla vyřčena výslovně pouze obviněným A. J. W., byla odrazem vůle i spoluobviněného E. N., který zejména útočil bitím na poškozeného a měl tak totožný zájem jako spoluobviněný A. J. W., aby nebyl s takovým jednáním spojován.

Nejvyšší státní zástupce proto v závěru svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 9 To 137/2018, současně aby podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc znovu v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

Pokud jde o dovolání obviněného E. N., ten má za to, že svým jednáním nenaplnil skutkovou podstatu přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku. Orgány činnými v trestním řízení nebyla ničím prokázána jakákoliv vazba mezi jeho jednáním a jednáním dalšího obviněného. Taktéž nebylo ani prokázáno, že by se dopustil popsaného jednání ve výroku o vině napadeného rozsudku. Ve věci zcela absentují jakékoliv právně i skutkově relevantní přezkoumatelné důkazy o jeho vině. Skutková

zjištění soudu prvního stupně stojí jen na dedukcích a úvahách soudu, nikoliv na důkazech.

Obviněný se domnívá, že jak odvolací soud, tak soud prvního stupně porušily základní zásady trestního řízení vyjádřené především v ustanovení § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř., jeho právo na spravedlivý proces, princip in dubio pro reo a zásadu presumpce neviny. Je přesvědčen, že v jeho věci došlo k extrémnímu rozporu mezi skutkovými zjištěními soudu a provedenými důkazy, a proto by se Nejvyšší soud měl jeho dovoláním věcně zabývat a s uplatněnou argumentací se náležitě vypořádat. Tento extremní rozpor spatřuje především v tom, že skutková zjištění jsou založena výlučně na jediném důkazu – výpovědi poškozeného S., kdy jeho výpověď je plná vnitřních rozporů. Navíc popisuje situaci, která nastala v době, kdy byl značně ovlivněn požitým alkoholem. Je tak s podivem, že v rámci předcházejícího řízení nebyl vypracován znalecký posudek, který by objasnil možnost interpretace skutečností jeho osoby pod vlivem značného množství alkoholu za respektování fyziologických znaků poškozeného. Soudy obou stupňů se také nevypořádaly s námitkami obviněných ve směru k věrohodnosti poškozeného. Kamerovými záznamy nikterak nebyla vyvrácena obhajoba obviněného. Současně lze hodnotit jako opomenutý důkaz absenci provedení vyšetřovacího pokusu na místě činu, kdy by došlo ke zjištění, zda vůbec v prostoru toalet mohlo k takovému činu dojít.

Obviněný N. proto v závěru svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 9 To 137/2018, jakož i další rozhodnutí obsahově předcházející citovanému rozhodnutí. Taktéž učinil návrh, aby mu před rozhodnutím o dovolání byl odložen nástup výkonu trestu odnětí svobody, popř. aby byl přerušen výkon rozhodnutí, proti němuž dovolání směřuje.

Státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obviněného N. uvedla, že obviněný podal dovolání nedůvodně, neboť jím užitá argumentace neodpovídá zvolenému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Z námitek obviněného je zjevné, že se domáhá přezkumu skutkových zjištění, která označuje za vadná a žádá aplikovat normy hmotného práva na jiný než soudy zjištěný skutek, a to v závislosti na odlišném hodnocení provedených důkazů. Opakuje přitom své námitky, které vznášel již v předchozím řízení a které tvořily obsah podaného odvolání.

V posuzovaném případě obviněný sice namítl extrémní nesoulad mezi provedenými důkazy a z nich zjištěnými skutečnostmi, ten však v posuzované trestní věci zaznamenat nelze. Soudy se věcí zabývaly řádně a dokazování provedly v odpovídajícím rozsahu. Dokazování pak nebylo vyčerpáno pouze výpovědí poškozeného, jak naznačuje obviněný, neboť soud vycházel z širšího spektra důkazů, na jejichž podkladě mohl odpovídajícím způsobem zrekonstruovat průběh skutkového děje se závěrem, že obhajoba obviněného byla vyvrácena.

S ohledem na výše uvedené státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného E. N. podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl, jelikož byl podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř. Současně státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud toto rozhodnutí učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud nejprve konstatoval, že dovolání nejvyššího státního zástupce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 9 To 137/2018, je přípustné z hlediska ustanovení § 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř. Nejvyšší státní zástupce je podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného). Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., podal nejvyšší státní zástupce ve lhůtě uvedené v ustanovení § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném týmž zákonným ustanovením.

Stejně tak je přípustné z hlediska ustanovení § 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř. dovolání obviněného E. N. proti témuž rozsudku Městského soudu v Praze. Obviněný je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř.

osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká). Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., obviněný podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v ustanovení § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném týmž zákonným ustanovením.

Obviněný E. N. své dovolání podal z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Z uvedeného důvodu je možné dovolání podat pouze tehdy, spočívá-li rozhodnutí na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možno namítat, že skutek, jak byl v původním řízení zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoli šlo o jiný trestný čin, nebo se o trestný čin vůbec nejednalo. Nejvyšší soud jakožto soud dovolací ale nemůže obecně přezkoumávat a posuzovat postup hodnocení důkazů soudy obou stupňů ve věci ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., neboť tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotněprávních. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva. Je třeba zdůraznit, že Nejvyšší soud je zásadně povinen vycházet z konečného skutkového zjištění soudů obou stupňů a teprve v návaznosti na to zvažovat právní posouzení skutku a jiné hmotněprávní posouzení. V opačném případě by se totiž dostával do pozice soudu druhého stupně a suploval jeho činnost (k tomu srov. usnesení Ústavního soudu např. ve věcech sp. zn. I. ÚS 412/02, sp. zn. III. ÚS 732/02, sp. zn. III. ÚS 282/03, sp. zn. II. ÚS 651/02, a další). V této souvislosti je také třeba připomenout, že z hlediska nápravy skutkových vad trestní řád obsahuje další mimořádné opravné prostředky, a to především obnovu řízení (§ 277 a násl. tr. ř.) a v určitém rozsahu i stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl. tr. ř.).

V dovolání obviněného N. ve skutečnosti není namítána nesprávnost právního posouzení skutku, ale v jeho převážné části jsou pouze napadána soudy učiněná skutková zjištění. Námitky obviněného, v jejichž rámci soudům vytýká nesprávné a jednostranné hodnocení důkazů (výpověď poškozeného S.) a nedostatečně prokázaný skutkový stav (absence provedení vyšetřovacího pokusu na místě činu a absence znaleckého posudku zkoumajícího duševní stav poškozeného), je nutno považovat za námitky skutkového a procesního charakteru, týkající se především úplnosti dokazování a hodnocení provedených důkazů. V podaném dovolání tak obviněný neuplatnil žádnou námitku v tom smyslu, že by soudy učiněné skutkové zjištění nenaplňovalo zákonné znaky přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, jímž byl uznán vinným. Pokud to přesto v jedné z pasáží dovolání uvádí, vychází evidentně z odlišného skutkového stavu, který sám konstruuje na bázi jiného hodnocení provedených důkazů. Je tudíž třeba konstatovat, že obviněný se ve skutečnosti svým dovoláním domáhá, aby na základě jiného hodnocení důkazů a v důsledku toho i odlišného skutkového stavu byl tento ve svém výsledku i jiným způsobem právně posouzen, což není v žádném případě důvodné a v dovolacím řízení ani možné, pokud se nejedná o extrémní nesoulad mezi tím, co vyplývá z provedeného dokazování a soudem zjištěným skutkovým stavem.

V takovém případě je pak zásah do skutkových zjištění v rámci řízení o dovolání přípustný, ale jak bylo zmíněno, jen tehdy, existuje-li extrémní nesoulad mezi vykonanými skutkovými zjištěními a právními závěry soudu a učiní-li dovolatel (současně) tento nesoulad předmětem dovolání. Zásada, s níž dovolací soud přistupuje k hodnocení skutkových námitek, se totiž nemusí uplatnit bezvýhradně, a to v případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení má za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení zásadních požadavků spravedlivého procesu. Podle některých rozhodnutí Ústavního soudu se rozhodování o mimořádném opravném prostředku nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz např. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 125/04, I. ÚS 55/04, I. ÚS 554/04). Ústavní soud vymezil taktéž zobecňující podmínky, za jejichž splnění má nesprávná realizace důkazního řízení za následek

porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení postulátů spravedlivého procesu. Podle Ústavního soudu tak lze vyčlenit případy důkazů opomenutých, případy důkazů získaných, a tudíž posléze i použitých v rozporu s procesními předpisy, a konečně případy svévolného hodnocení důkazů provedeného bez jakéhokoliv akceptovatelného racionálního logického základu (k tomu např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 177/04, IV. ÚS 570/03 aj.).

Pochybení podřaditelná pod výše zmíněné vady však Nejvyšší soud v dané věci neshledal. V této souvislosti je vhodné připomenout, že tzv. extrémní nesoulad nastává tehdy, jestliže zjištění soudů nemají vůbec žádnou obsahovou vazbu na provedené důkazy, jestliže zjištění soudů nevyplývají z důkazů při žádném z logických způsobů jejich hodnocení, nebo jestliže zjištění soudů jsou pravým opakem toho, co bylo obsahem dokazování. Případný extrémní nesoulad mezi učiněnými skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy nemůže být založen jen na tom, že dovolatel sám na základě svého přesvědčení hodnotí tytéž důkazy s jiným v úvahu přicházejícím výsledkem (jemu prospívajícím). Z odůvodnění rozhodnutí soudů prvního i druhého stupně přitom vyplývá zjevná logická návaznost mezi provedenými důkazy, jejich hodnocením a učiněnými skutkovými zjištěními. Soud prvního stupně jako soud nalézací zároveň v odůvodnění svého rozhodnutí řádně vyložil, jaké závěry z jednotlivých důkazů učinil, a podrobně se zabýval i obhajobou obviněného, což následně vše doplnil i odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí.

Protože dovolání obviněného N. ve skutečnosti neobsahuje žádné námitky, kterými by vytýkal nesoulad skutkových zjištění a zákonných znaků přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku nebo nesprávnost jiného hmotněprávního posouzení tak, jak to předpokládá § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., když jeho výhrady jsou zaměřeny pouze vůči neobjasnění základních skutkových okolností, jakož i nepřezkoumatelnosti vydaných soudních rozhodnutí, tak nelze než konstatovat, že tomuto deklarovanému dovolacímu důvodu neodpovídají.

Jak již bylo řečeno, soud prvního stupně se dostatečně vypořádal s obsahem jednotlivých důkazů, podrobně a dostatečně přesvědčivě vyložil svoje úvahy, jimiž se řídil při jejich hodnocení včetně rozporů mezi nimi a při posuzování obhajoby obviněného N. Získal tím základ pro svá skutková zjištění a to po logickém zhodnocení před ním provedených důkazů. Obviněný N. je z trestné činnosti usvědčován především výpovědí poškozeného J. S., kdy oba soudy tuto výpověď vyhodnotily jako věrohodnou, ze svědecké výpovědi G. T., z lékařské zprávy ze dne 22. 3. 2017, ze které vyplývá, že poškozený měl na týlní části hlavy oboustranně hematomy, zhmoždění hrudníku a bolest levé tváře a v oblasti hrudníku. Celý skutkový stav poté dokreslil kamerový záznam z prostoru baru O. ze dne 21. 3. 2017. Veškeré tyto důkazy jednotlivě i ve vzájemných souvislostech ukazují ucelený obraz skutkového stavu, o kterém tak není nejmenších pochybností.

Odvolací soud se pak pouze neztotožnil s právní kvalifikací jednání obou obviněných, tedy i obviněného N. Podle jeho názoru totiž popsaným jednáním obviněných došlo k naplnění všech obligatorních znaků skutkové podstaty přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, a nikoli zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku. K této otázce bude učiněn dovolacím soudem výklad v souvislosti s posouzením důvodnosti dovolání nejvyššího státního zástupce – viz níže.

Pokud pak obviněný N. v postupu soudů spatřoval porušení zásady in dubio pro reo, je třeba připomenout, že taková námitka obsahově nenaplňuje uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., avšak ani jiný zákonný dovolací důvod uvedený v § 265b tr. ř. Zásada in dubio pro reo, která vyplývá ze zásady presumpce neviny (§ 2 odst. 2 tr. ř.), znamená, že za situace, kdy nelze odstranit dalším dokazováním důvodné pochybnosti o skutkové otázce významné pro rozhodnutí ve věci, je třeba rozhodnout ve prospěch obviněného. Z uvedeného vymezení vyplývá, že tato zásada se vztahuje výlučně k otázce zjišťování skutkových okolností případu, nikoliv k právnímu posouzení skutku, jak má na mysli § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Hodnocení důkazů z hlediska jejich pravdivosti a

důkazní hodnoty, stejně jako úroveň jistoty, jaká se vyžaduje pro odsouzení, je zásadně věcí obecných soudů. Ústavní soud navíc v této souvislosti ve svém usnesení ze dne 11. 11. 2002, sp. zn. IV. ÚS 154/2002, konstatoval, že měly-li obecné soudy po řádném provedení a vyhodnocení důkazů za to, že skutek byl dostatečně prokázán, nebyly podmínky pro uplatnění zásady in dubio pro reo a stejně tak zásady presumpce neviny naplněny, neboť soudy žádné pochybnosti neměly.

Zásadu in dubio pro reo je namístě použít jen tehdy, jsou-li pochybnosti o vině důvodné, tj. rozumné a v podstatných skutečnostech, takže v konfrontaci s nimi by výrok o spáchání trestného činu nemohl obstát. Pochybnosti tedy musí být z hlediska rozhodnutí o vině závažné a již neodstranitelné provedením dalších důkazů či vyhodnocením stávajících důkazů. Podaří-li se pochybnosti odstranit tím, že budou důkazy hodnoceny volně podle vnitřního přesvědčení a po pečlivém, objektivním a nestranném uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu, pak není důvodu rozhodovat ve prospěch obviněného, svědčí-li důkazy o jeho vině, třebaže jsou mezi nimi určité rozpory (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2001, sp. zn. 5 Tz 37/2001).

Jak již bylo zmíněno výše, postup soudů nevybočil z mezí ustanovení § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř. a jimi učiněná skutková zjištění nejsou v nesouladu s provedenými důkazy. Soudy obou stupňů dospěly ke skutkovým závěrům, o nichž neměly žádné pochybnosti a v takovém případě nemohlo dojít ani k porušení zásady in dubio pro reo. Je tedy zřejmé, že výše uvedené skutkové a procesní námitky obviněného, obsažené v dovolání, se nejen zcela míjí se zákonnými mezemi dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale i s požadavky Ústavního soudu, kterými v daném směru tento dovolací důvod rozšířil v rámci požadavku na zachování spravedlivého procesu.

Nejvyšší soud po náležitém posouzení předloženého spisu a podaného dovolání navíc zjistil, že většina námitek uváděných obviněným N. byla již uplatňována v předchozích stadiích trestního řízení, zejména v odvolání. Jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud se s nimi přesvědčivě vypořádaly v odůvodnění svých rozhodnutí. Judikatura vychází z toho, že jestliže obviněný v dovolání opakuje v podstatě jen námitky uplatněné již v řízení před soudem prvního stupně a v odvolacím řízení, se kterými se soudy obou stupňů dostatečně a správně vypořádaly, jde zpravidla o dovolání zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. (viz rozhodnutí publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. BECK, svazek 17/2002, č. 408). K tomu je třeba ale dodat, že se musí jednat o námitky podřaditelné pod uplatněný dovolací důvod.

Z výše uvedených důvodů tak bylo dovolání obviněného E. N. odmítnuto podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť obviněný sice deklaroval výše cit. dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., avšak způsob jakým předmětné námitky uplatnil, jej ve skutečnosti svým obsahem nenaplňují a nijak mu neodpovídají.

Jak již bylo zmíněno výše, v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možno namítat, že skutek, jak byl v původním řízení soudem zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoliv šlo o jiný trestný čin, případně že nešlo o žádný trestný čin. Vedle těchto vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též jiné nesprávné hmotněprávní posouzení, jímž se rozumí právní posouzení jiné skutkové okolnosti, která má význam z hlediska hmotného práva.

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce přezkoumal zákonnost a odůvodněnost napadeného rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 9 To 137/2018, i řízení mu předcházející, a to v rozsahu odpovídajícím uplatněným dovolacím námitkám.

Pokud nejvyšší státní zástupce v podaném dovolání namítá, že oba obvinění svým jednáním v bodě 1) výroku o vině naplnili znaky zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku, a nikoli

pouze přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, lze konstatovat že takové námitky jsou podřaditelné pod výše cit. dovolací důvod. Navíc jsou tyto výhrady částečně důvodné, ale konečnému návrhu dovolatele na zrušení napadeného rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí ohledně obou obviněných bylo z následujících důvodů možné vyhovět pouze ohledně obviněného W.

Zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, a spáchá-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočníkovi v souvislosti s výkonem jejich povinností.

K výkladu zákonného znaku trestného činu vydírání podle § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku přijalo trestní kolegium Nejvyššího soudu stanovisko publikované pod č. 15/2002 Sb. rozh. tr., které vychází z toho, že svědkem ve smyslu § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku není jen osoba, která již byla formálně předvolána v procesním postavení svědka k výslechu v řízení před soudem nebo jiným orgánem veřejné moci, ale každá osoba od doby, kdy svými smysly vnímala skutečnosti, o nichž pak musí pravdivě vypovídat v případě, že se ocitne v procesním postavení vyžadujícím od ní popis vnímaných skutečností, pokud jsou tyto skutečnosti významné pro rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci. Stanovisko vykládá pojem „svědek“ šířeji v jeho materiálním významu, tj. jako osobu, která něco viděla, slyšela, cítila nebo jinak vnímala, a nikoli úzce jen v jeho formálním významu, tj. jako osobu, která byla v rámci probíhajícího řízení předvolána k výslechu. Tento výklad je v souladu s účelem ustanovení § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, jímž je zajistit zvýšenou ochranu osob, které z vlastního smyslového vnímání disponují poznatky o skutečnostech významných pro rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, proti vyděračskému jednání směřujícího k tomu, aby tyto osoby neuvedly pravdivě své poznatky o takových skutečnostech. Prostřednictvím zvýšené ochrany osob, které jsou svědky v materiálním smyslu, se ostatně zajišťuje také ochrana řádného výkonu veřejné moci. Typickým případem opodstatněné aplikace ustanovení § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku je jeho použití při právním posouzení skutku spočívajícího v tom, že pachatel, spolupachatel či účastník trestného činu si je vědom, že jeho trestné jednání vnímala jiná osoba, která by ho mohla pravdivou výpovědí usvědčit, a proto na tuto osobu zaútočí násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy se záměrem odradit ji od pravdivé výpovědi pro případ, že by byla vyslýchána jako svědek. Přitom svědkem může být i osoba, proti které byl trestný čin spáchán (poškozený). Z toho, že osoba je ve vztahu k předcházejícímu trestnému činu svědkem a zároveň poškozeným, nevyplývají žádné odchylky či zvláštnosti, pokud jde o podmínky a míru ochrany takového svědka. Žádný význam nemá případná okolnost, že vyděračské jednání časově následuje bezprostředně po spáchání trestného činu, z něhož by mohl být pachatel vyděračského jednání usvědčen. Bez významu je také to, že vyděračské jednání směřuje proti osobě, na které byl předtím spáchán trestný čin, z něhož by pachatel mohl být usvědčen svědeckou výpovědí této osoby jako poškozeného. Jakýkoli význam postrádá i to, že vyděračské jednání pachatele je po spáchání předcházejícího trestného činu jeho prvním aktem vůči poškozenému. Žádná z těchto okolností ani jejich souhrn nemůže přesvědčivě odůvodnit závěr, že svědkem ve smyslu § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku není osoba, proti které směřuje vyděračské jednání, jehož cílem je přinutit ji, aby neuvedla pravdu o předcházejícím trestném jednání pachatele, pro případ, že bude vyslýchána jako svědek a že tedy bude mít povinnost vypovídat pravdivě.

Pokud jde o znění uvedené právní věty (uveřejněné pod č. 15/2002 Sb. rozh. tr.), bylo jí definováno, že je zde míněn svědek nikoli podle jeho formálního postavení v určitém konkrétním řízení, ale je jím každá osoba, která je svědkem v jeho materiální podstatě. Uvedená citace z odůvodnění tohoto stanoviska svědčí o tom, že se tímto svědkem míní jakýkoliv svědek ještě v době před tím, „… než je podle příslušných procesních předpisů vyzván k podání svědecké výpovědi“.

Tato obecná formulace vyjadřuje, že i když předmětné stanovisko v konkrétních souvislostech řeší pojem „svědka v materiálním smyslu“ s vyústěním pro trestní řízení (srov. v obsahu jeho odůvodnění

odkazy na § 97 tr. ř.; § 99 odst. 2 tr. ř.; § 101 odst. 1, 4 tr. ř. apod.), nelze ho chápat jen v tomto jeho úzkém vztahu k řízení prováděném orgány činnými v trestním řízení, na něž odkazovalo předmětné stanovisko, ale je nutné tento obecný pojem chápat v jeho celkové širší souvislosti prostupující všemi právními odvětvími, v nichž se pojem svědka a svědectví osoby promítá do konkrétního typu řízení (nemajícího povahu trestního řízení). Předmětné stanovisko totiž bylo reakcí na nutnost zaujetí výkladu povahy pojmu svědka se zřetelem na odlišení jeho postavení jako osoby realizující již v určitém typu řízení své postavení jako důkazního prostředku, tedy ve smyslu svědka ve formálním smyslu, a jeho materiálního pojetí jako osoby vnímající svými smysly určité okolnosti projevující se v objektivní realitě, jejíž je součástí. S ohledem na to, že uvedené stanovisko odráželo skutečnosti v reakci na postupy týkající se trestního řízení, byla použita argumentace ve vztahu k trestnímu řádu, kde se svědek nejčastěji používá. I při respektu k těmto podmínkám však jeho využití nelze omezit výhradně toliko na potřeby trestního řízení, neboť takový zúžený přístup by byl v rozporu i se samotným zněním ustanovení § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, který se v rámci dikce „spáchá čin na svědkovi … v souvislosti s výkonem jeho povinnosti“ neomezuje na žádné konkrétní řízení, ale užívá tuto zcela obecnou formulaci. Postavení svědka nikterak nekonkretizuje ani nezařazuje do určitého přesně specifikovaného typu řízení. Zde tedy zákonodárce jasně vymezil, že uvedené ochrany trestního zákoníku požívá každý svědek bez ohledu na povahu řízení, v němž jeho svědectví může být použito, event. v němž je podává. Takto použitá obecná dikce byla zákonodárcem nepochybně užita zcela záměrně, což lze dovodit ze srovnání s jinou skutkovou podstatou, kde jde o konkrétnější vymezení postavení svědka. Lze poukázat např. na trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 tr. zákoníku, jehož se dopustí ten, „kdo jako svědek nebo znalec před soudem nebo před mezinárodním soudním orgánem, před notářem jako státním komisařem, státním zástupcem nebo před policejním orgánem, který vykonává přípravné řízení podle trestního řádu, anebo před vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky …“. Patrné tak je, že u trestného činu podle § 346 odst. 2 tr. zákoníku zákonodárce záměrně omezil aktivitu svědka, u něhož se jedná o křivou výpověď, na tato taxativně uvedená řízení, z čehož vyplývá, že trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku se nemůže osoba v postavení svědka dopustit v jiných, zde konkrétně neuvedených řízeních. Jde tedy o zcela rozdílnou formulaci, z jejíhož srovnání lze dovodit, že u trestného činu podle § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, kde obdobná záměrná konkretizace řízení, v němž je podáváno svědectví, není vymezena, lze teleologickým i logickým výkladem dojít k závěru, že je zde míněno každé řízení, kde se s osobou v pozici svědka počítá (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 8 Tdo 789/2012).

Zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku se může pachatel dopustit pouze tehdy, pokud směřuje své jednání naplňující znaky tohoto trestného činu proti osobě kvůli jinému skutku, k němuž by tato osoba byla v rámci řízení u orgánu veřejné moci v pozici svědka, byť v té době jen v materiálním smyslu toho slova. U tohoto trestného činu, kde záměrná konkretizace řízení, v němž je podáváno svědectví, není vymezena, lze teleologickým i logickým výkladem dospět k závěru, že je zde míněno každé řízení, kde osoba v postavení svědka vystupuje.

Nejvyšší soud připomíná, že vedle trestního řízení a vedle těch typů řízení, na něž je výslovně pamatováno např. v § 346 odst. 2 tr. zákoníku, jsou i další řízení, v nichž se s pozicí svědka a jeho svědectvím v jiných oblastech práva počítá. Lze tak mimo jiné poukázat např. na zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, který v § 126 odst. 1 definuje, že každá fyzická osoba, která není účastníkem řízení, je povinna dostavit se na předvolání k soudu a vypovídat jako svědek, musí vypovědět pravdu a nic nezamlčovat, výpověď může odepřít jen tehdy, kdyby jí způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým; o důvodnosti odepření výpovědi rozhoduje soud. Obdobně je tomu i v zákoně č. 500/2004 Sb., správní řád, kde je svědek pro správní řízení definován v § 55 odst. 1, podle něhož každý, kdo není účastníkem, je povinen vypovídat jako svědek; musí vypovídat pravdivě a nesmí nic zamlčet. Obdobné postavení mají svědci i v dalších řízeních, např. podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně

dalších zákonů (viz § 79 a násl.), v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii v kárném řízení (viz § 33, § 33a, § 55), v zákoně č. 280/2009 Sb., daňový řád v daňovém řízení (srov. § 51, 96, 117). Je tak tomu i v dalších řízeních upravených zákonem č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (§ 49, 56, 58, 60), zákonem č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů (§ 16 a násl.), apod. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 8 Tdo789/2012).

Základní podmínkou právní kvalifikace podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku tak je existence již dříve uskutečněného jednání (skutku). Není rozhodné, zda byla osoba jako svědek přítomna spáchání trestného činu, přestupku či porušení některé z povinností podle práva civilního, o němž se poté má vést řízení před orgánem veřejné moci. Jedinou relevantní skutečností je pouze to, že taková osoba svými smysly vnímala určité skutečnosti, o kterých pak musí pravdivě vypovídat v případě, že se ocitne v procesním postavení svědka vyžadujícím od ní popis vnímaných skutečností, pokud jsou tyto skutečnosti významné pro rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci (srov. přim. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 6 Tdo 719/2014).

Ve světle výše uvedených názorů a hodnotících východisek nelze než konstatovat, že v posuzovaném případě došlo k nesprávnému právnímu posouzení spáchaného jednání obviněných uvedeného pod bodem 1) výroku o vině a to z hlediska posouzení jednoty skutku, ale i použité právní kvalifikace.

Skutek jako pojem trestní zákoník ani trestní řád žádným způsobem nedefinují a jeho vymezení ponechávají na teorii a právní praxi. Pojem skutku je nutno odlišovat od pojmu trestný čin. Každý trestný čin musí být skutkem, ale nikoli každý skutek je vždy trestným činem. Skutek je tedy určitá událost ve vnějším světě záležející v jednání člověka, která může mít znaky jednoho trestného činu, dvou i více trestných činů (jednočinný souběh), anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestného činu. Pojem skutek je také nutno odlišovat od konkrétního skutkového děje, protože skutek je abstrakcí (vydělením) trestněprávně relevantní části proběhlého skutkového děje.

Za jeden skutek se v nauce i praxi považují všechny ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva, pokud jsou zahrnuty zaviněním (srov. č. 8/1985 Sb. rozh. tr.). Rámec aktů zahrnutých do jednání je tak určen trestněprávně relevantním konkrétním následkem, který pachatel způsobil nebo chtěl způsobit, jehož musí být jednání příčinou. Jedná se o následek, který je znakem určitého trestného činu. Takový konkrétní následek uvedený ve zvláštní části trestního zákona (např. ublížení na zdraví, poškození věci, apod.) spojuje jednotlivé dílčí útoky (akty) pachatele do jednoho celku – skutku a zároveň je odděluje od jiných skutků téhož pachatele. Aby se jednalo o jeden skutek, je třeba, aby jednání pachatele bylo příčinou následku, který je znakem skutkové podstaty daného trestného činu.

Aplikováno na posuzovaný případ, tím že obvinění W. a N. užili proti poškozenému S. fyzické násilí se záměrem, aby na ně poškozený převedl určitý obchodní podíl k baru O., který vlastnil a čemuž se poškozený bránil a nehodlal to dobrovolně z vlastní vůle učinit, došlo k prvnímu trestněprávně relevantnímu následku, jehož příčinou bylo jednání obviněných W. a N. vůči poškozenému ohledně převodu vlastnictví k části baru. Tím došlo ke spáchání a dokonání jednoho skutku, který ohraničuje následek jednání obviněných. Vzápětí obviněný W. začal poškozenému vyhrožovat, že ublíží jeho rodině, pokud tento incident nahlásí na policii. Následkem tohoto jednání obviněného bylo, že poškozený S. ve strachu o bezpečnost své rodiny takové jednání obviněných neoznámí, tedy v důsledku učiněné pohrůžky násilí opomine konat svoji povinnost vyplývající z jeho postavení potenciálního svědka (v té době pouze v materiálním slova smyslu) ve vztahu k předchozímu jednání obviněných.

Lze tedy konstatovat, že podle skutkové věty rozsudku soudu prvního stupně, kterou beze změny převzal do svého rozsudku i soud odvolací, se oba obvinění nejdříve vůči poškozenému S. dopustili jednání spočívajícího v tom, že proti němu užili fyzického násilí za účelem získání určitých podílů z

jeho vlastnictví k baru O., čemuž se poškozený odmítal podrobit. Tím byl daný skutek dokonán, čímž se poškozený S. stal svědkem v materiálním smyslu toho slova a to ve vztahu k činu, jehož se na něm oba obvinění předchozím jednáním dopustili. Tedy jinými slovy řečeno, poškozený se ocitl v pozici svědka k obviněným spáchanému trestnému činu, ale nikoli vydírání podle § 175 tr. zákoníku, jak bylo všemi stupni orgánů činných v předchozím trestním řízení uváděno, nýbrž k trestnému činu loupeže podle § 173 tr. zákoníku, jak bude vysvětleno níže. Teprve poté mohlo dojít vůči osobě poškozeného (svědka) ke spáchání trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku, jelikož svými smysly a pocity vnímal dřívější spáchání jiného trestného činu, byť k tomu došlo na něm samém. Kvalifikace jednání podle § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku bez toho, aniž by bylo určeno, ke kterému jinému jednání (skutku) pachatele se taková osoba nachází v materiálním postavení svědka, není možná, a nemůže obstát sama o sobě, neboť je pojmově závislá na předchozím činu pachatele, vůči kterému se tato osoba dostala do postavení svědka.

Podle soudy zjištěného skutkového stavu jednáním uvedeným pod bodem 1) výroku o vině v rozsudcích obou soudů nižších stupňů tak ve skutečnosti došlo ke spáchání dvou skutků, a nikoli pouze skutku jediného, což se ale prokazatelně týká pouze obviněného W., neboť jeho jednání bylo příčinnou dalšího následku, který je z trestněprávního hlediska možné posoudit podle ustanovení o trestném činu vydírání podle § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku.

Soud prvního stupně tak zcela nesprávně posoudil jednání obviněných W. a N. popsané v bodě 1) jako jediný trestný čin vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, když ve skutečnosti se jednalo o dva samostatné skutky a o dva rozdílné trestné činy. Jak již bylo naznačeno výše, prvním z těchto jednání obou obviněných byly naplněny znaky skutkové podstaty zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, neboť hlavním cílem obviněných bylo, aby na ně poškozený převedl určitý obchodní podíl k jeho podniku a aby jej k tomu přiměli, použili vůči němu fyzické násilí. Pokud jde o podíl v obchodní korporaci, tak na ten je od 1. 6. 2015, kdy nabyl účinnosti zák. č. 86/2015 Sb., jímž došlo ke změně zák. č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení, ale též dalších zákonů jako např. trestního řádu a trestního zákoníku, třeba pohlížet jako na věc, a nikoli již jako na jinou majetkovou hodnotu. Tato změna terminologie v uvedených trestních předpisech souvisí s předchozí změnou učiněnou občanským zákoníkem (zák. č. 89/2012 Sb. – NOZ), který pojem jiné majetkové hodnoty již neužívá a nahradil jej pojmem věc, přičemž věci dělí podle povahy na hmotné a nehmotné (§ 496 NOZ). Podíl v obchodní korporaci je v tomto smyslu třeba pokládat za věc nehmotnou. V důsledku toho pokud obvinění poškozeného za použití násilí nutili, aby na ně převedl část obchodního podílu k baru O., který byl a je ve vlastnictví obchodní společnosti H., se sídlem XY, XY, XY, jejímž jediným společníkem a zároveň i jednatelem byl v kritické době poškozený J. S., nebylo důvodné jejich jednání posoudit jako trestný čin vydírání, nýbrž jako trestný čin loupeže.

Na tomto závěru je třeba trvat i při vědomí, že v dřívější judikatuře převládal názor, že pro trestný čin loupeže je typické, že pachatel jedná v úmyslu zmocnit se cizí věci v bezprostřední časové návaznosti na užité násilí nebo pohrůžku bezprostředního násilí, a naopak pokud pachatel užije násilí nebo pohrůžky násilím v úmyslu donutit poškozeného, aby mu vydal věc někdy v budoucnosti, jde o trestný čin vydírání (viz rozh. NS ČSR sp. zn. 7 Tz 44/80). Je tomu tak z důvodu, že pojem věci v důsledku výše uvedených zákonných novel doznal významných změn. Dřívější právní úprava pojem věci spojovala výhradně s movitostmi či nemovitostmi (§ 119 OZ), tedy v současném pojetí s věcmi hmotnými. Práva nebo jiné majetkové hodnoty pod pojem věci zahrnuty nebyly, mohly však být rovněž s ohledem na jejich povahu předmětem občanskoprávních vztahů (§ 118 OZ). Jak již bylo zmíněno, nyní jsou práva, jejichž povaha to připouští, zařazena do věcí nehmotných, u nichž nelze předpokládat, že by se jich pachatel mohl zmocnit bezprostředně po užití násilí nebo po pohrůžce bezprostředním násilím, jelikož to vylučuje samotná povaha práva jako takového. K reálnému zmocnění věci v podobě práva např. k podílu v obchodní korporaci nepochybně musí přistoupit i další následující úkony učiněné předchozím fyzickým násilím nebo jeho bezprostřední pohrůžkou

vynucenou součinností poškozeného (v posuzovaném případě by se např. jednalo o úkony směřující vůči obchodnímu rejstříku atd.). Bez nich by ke zmocnění se takového práva poškozeného pachatelem mohlo dojít pouze stěží. Je tedy třeba počítat i s určitou časovou prodlevou při uskutečnění takových úkonů po užitém násilí pachatele nebo jeho bezprostřední pohrůžce vůči poškozenému. Dále je pak třeba poukázat i na to, že z ustanovení o trestném činu loupeže bezprostřednost časové návaznosti na užité násilí nebo pohrůžku bezprostředního násilí ke zmocnění se cizí věci nevyplývá. Naopak, základním znakem trestného činu loupeže je, že pachatel jedná v úmyslu zmocnit se cizí věci a tudíž se z hlediska nastalého následku jedná o trestný čin předčasně dokonaný. Z toho plyne, že v momentu, kdy pachatel v úmyslu zmocnit se práva (zde k podílu v obchodní korporaci) svědčícího poškozenému se vůči němu dopustí násilného jednání anebo jeho bezprostřední pohrůžky, již dokonal trestný čin loupeže a samotná okolnost, zda k následnému zmocnění se takového práva poškozeného pachatelem skutečně dojde, již může mít vliv pouze na konkrétní stupeň společenské škodlivosti spáchaného činu (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku). Je proto třeba nově trvat na tom, že obvinění se předmětnou částí jednání dopustili trestného činu loupeže, a nikoli pouze trestného činu vydírání.

Uvedená otázka nebyla postoupena k posouzení a rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu z toho důvodu, že je v daných souvislostech v posuzovaném případě poprvé reagováno na shora uvedenou podstatnou legislativní změnu, takže se nemůže v pravém smyslu slova jednat o protichůdný právní názor rozhodujícího senátu.

Jestliže dalším jednáním popsaným v bodě 1), které je předmětem tohoto přezkumu, obviněný W. vůči poškozenému S. vznesl výhružku, že pokud toto jejich předchozí jednání ohlásí na Policii ČR, ublíží jeho rodině, tak tím z jeho strany došlo k naplnění zákonných znaků skutkové podstaty zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku, jelikož jeho výhružka směřovala vůči poškozenému, který byl ale současně svědkem předchozího trestného činu, jehož se oba obvinění dopustili krátce předtím a jenž byl dokonán vznesením požadavku na převod určitého obchodního podílu k baru O. na jejich osoby a současným užitím násilí proti poškozenému k dosažení tohoto záměru.

Na vzniklou procesní a současně i hmotněprávní situaci vzniklou vydáním rozsudku soudu prvního stupně pak na základě odvolání obviněných zareagoval odvolací soud, který zrušil předchozí rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu a poté ve věci sám rozhodl. Jednání obviněných v bodě 1) posoudil pouze jako přečin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, ale v odůvodnění svého rozhodnutí nikterak podrobněji neupřesnil, z jakého důvodu tak učinil. Pouze stručně konstatoval, že je toho názoru, že v inkriminované době poškozený S. nebyl ještě v postavení svědka. Co ho k takovému závěru vedlo, ale nikterak nerozvedl. Z odůvodnění odvolacího soudu tak není zřetelné, zda nesouhlasil se závěry nalézacího soudu v otázce, že se obvinění dopustili svým jednáním v bodě 1) pouze jednoho trestného činu, když jejich jednání, resp. jen jednání obviněného W., mělo být kvalifikováno jako dva trestné činy, jak již bylo uvedeno výše a byl si vědom toho, že nelze kvalifikovat spáchané jednání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku bez toho, aniž by tu existoval dřívější skutek (trestný čin), vůči němuž by byl poškozený svědkem. Ze zmíněného odvolacího rozhodnutí není ani zřejmé, proč a z jakého důvodu odvolací soud nemohl příslušnou změnu provést. Zda např. proto, že státní zástupce si proti rozsudku soudu prvního stupně nepodal odvolání v neprospěch obviněných, nebo popř. zda měl za to, že poškozený ještě nebyl ve formálním postavení svědka a pominul, že existuje ustálená judikatura Nejvyššího soudu, která se touto otázkou několikrát podrobně zabývala a ze které vyplývá, že postačuje postavení svědka v materiálním smyslu slova, aby mohly být naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku, a tak pod.

Učiněné odůvodnění rozhodnutí ze strany odvolacího soudu je tak v této otázce nedostatečné, neboť není vůbec zřejmé, jaké důvody odvolací soud vedly k jeho rozhodnutí. V tomto ohledu odvolací soud

nerespektoval ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř., které mu ukládá za povinnost mj. uvést, jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny.

Každopádně je nutno konstatovat, že celkové právní posouzení jednání obou obviněných v bodě 1) rozsudku soudu prvního stupně je nesprávné, byť je převzal z obžaloby podané státním zástupcem. Z obdobných důvodů je v bodě 1) nesprávné i rozhodnutí soudu druhého stupně, ale v jeho konečném výsledku nelze než konstatovat, že ohledně obviněného N. rozhodl způsobem, který je s ohledem na zákaz reformationis in peius nezbytné označit za jedině možný, byť jak již bylo zmíněno, z odůvodnění rozsudku není dostatečně zřejmé, co jej k jeho závěrům vedlo.

Jak tedy již bylo shora zmíněno, dovolání podané nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněných je částečně důvodné, ale zejména z jiných důvodů, než jak byly v podaném dovolání koncipovány. Ze soudy zjištěného skutkového stavu je zřejmé, že obvinění W. a N. se v rámci svého jednání v bodě 1) prvním skutkem dopustili trestného činu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, a nikoli trestného činu vydírání. Tuto nesprávnost již ale napravit nelze, jelikož tomu brání zákaz reformationis in peius, protože trestný čin loupeže je přísněji trestný, než trestný čin vydírání a to i podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku, pro nějž byli obvinění stíháni a soudem prvního stupně odsouzeni. Obviněný W. se ale dalším skutkem v rámci jednání popsaného v bodě 1) nesporně zmíněného zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku dopustil a pro tento trestný čin je možno jej odsoudit, jelikož tomu zákaz reformationis in peius nikterak nebrání. Jak již bylo zmíněno, obviněný byl pro tento trestný čin odsouzen soudem prvního stupně a proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byla právní kvalifikace změněna na přečin vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, podal nejvyšší státní zástupce dovolání i v neprospěch obviněného W. a domáhá se, aby byl odsouzen za zločin vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku. V tomto směru tedy bylo důvodné i procesně přípustné dovolání nejvyššího státního zástupce ohledně obviněného W. vyhovět.

Současně ale Nejvyšší soud nemohl souhlasit s názorem nejvyššího státního zástupce v otázce právního posouzení jednání obviněného E. N. Není důvodné kvalifikovat i jeho jednání obsažené v bodě 1) rozsudku jako zločin vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) tr. zákoníku na základě pouhého tvrzení, že konkludentně souhlasil s výhružkou vůči rodině poškozeného v případě oznámení celé věci na policii, kterou pronesl obviněný W. Takový závěr není žádným důkazem dostatečně prokázán a rovněž ve skutkové větě napadeného rozsudku se neuvádí nic, coby svědčilo ve prospěch tvrzení dovolatele. Z provedeného dokazování i soudních rozhodnutí je naopak zřejmé, že obviněný N., stejně jako obviněný W., v rámci předchozího jednání fyzicky napadl poškozeného na barovém WC a to za účelem získání obchodního podílu v baru O., ale z ničeho nevyplývá, že by se předem domluvil s obviněným W. na tom, že poškozenému bude rovněž vyhrožováno napadením jeho rodiny v případě, že jejich jednání nahlásí na policii. Není ani zřejmé, že by dával nějakým jiným způsobem najevo svůj souhlas s uvedenou výhružkou v okamžiku, kdy ji na adresu poškozeného vyřkl pouze obviněný W. Předmětnou výhružku nelze a priori vykládat jen jako odraz vůle obviněného N. Tuto další část předmětného jednání, posouditelného jako samostatný skutek naplňující znaky trestného činu vydírání podle § 175 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, jehož se dopustil výhradně obviněný W., tak není možné klást za vinu i obviněnému N. U jeho osoby jsou tudíž výsledné právní závěry odvolacího soudu stran posouzení předchozí části jím spáchaného jednání v podobě přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, a při současné nemožnosti je správně kvalifikovat jako zločin loupeže, jediné možné a tudíž opodstatněné. V daném ohledu tudíž nebylo důvodné akceptovat dovolací námitky nejvyššího státního zástupce, pokud jde o obviněného N. Z těchto důvodů také Nejvyšší soud dovolání nejvyššího státního zástupce proti rozsudku odvolacího soudu ohledně obviněného E. N. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., jako zjevně neopodstatněné.

Naopak pokud jde o obviněného A. J. W., ohledně jeho osoby Nejvyšší soud k dovolání nejvyššího

státního zástupce podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu v jeho výroku o vině v bodě 1) a ve výroku o trestu, jakož i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozsudku, pokud touto změnou pozbyla svého podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak věc přikázal Městskému soudu v Praze, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. To jinými slovy znamená, že Městský soud v Praze opětovně projedná odvolání obviněného W. podané proti rozsudku soudu prvního stupně a to v rozsahu zrušení jeho vlastního rozsudku dovolacím soudem, tudíž pouze ohledně výroku o vině v bodě 1). Zohlední přitom veškeré výše uvedené názory a závěry Nejvyššího soudu při nové právní kvalifikaci jednání obviněného W. a uloží mu trest i za pokračující část činu označeného v jeho nyní částečně zrušeném rozsudku pod bodem 2), který zůstal dovolacím rozhodnutím nedotčen. Musí mít přitom na paměti, že nově uložený trest nesmí být přísnější, než jak byl obviněnému uložen rozsudkem soudu prvního stupně.

**Citované rozhodnutí nebylo trestním kolegiem Nejvyššího soudu schváleno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu.*

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Oběť trestného činu
- Dohoda o vině a trestu
- Zajištění nároku poškozeného
- Práva obviněného (exkluzivně pro předplatitele)
- Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu
- Neoprávněná činnost pro cizí moc
- Kvalifikace skutku
- Odnětí věci rozhodujícímu soudci (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhradní trest
- Výkon trestu
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)